

FEJTÖRŐ.

Közi: Csiszár József.

1. Számítási kérdés:

Melyik azon háromjegyű jegy, a mely 52, 65, 70 és 11-el osztva, maradékul 13, 52, 57, illetve 6-ot ad?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik tó az, a mely egyenlítői Afrikában, a Közép-Kongó balpartján fekszik? A Kongó folyóval, valamint a II. Lipót tóval csatornák kötik össze. Ki fedezte fel és mikor?

3. Történelmi kérdés:

Ki volt azon férfi, a ki porosz hadi szolgálatba lépve, mint II. Frigyes kegyence gyorsan emelkedett? Kitértette magát a hét éves háboruban. 1760-ban Landshutnál osztrák hadifogságba került és hosszabb ideig Károlyvárosban internálva élt.

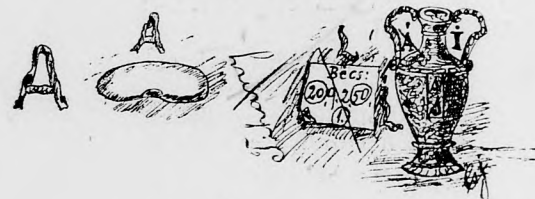
4. Természettudományi kérdés:

Az egyiptomi ichneumon a ragadozók melyik osztályába tartozik? Minek tartották a régi egyiptomiak? Hol fordul elő?

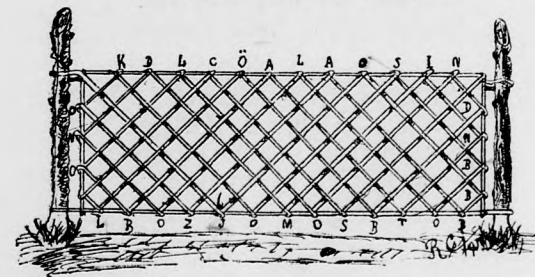
5. Fizikai kérdés:

Ki volt azon férfi, a ki 1625-ben született s 1669-ben a párisi csillagda igazgatója volt? Felfedezte a Saturnus 4 holdját és felismerte a holdnak saját tengelye körüli mozgását. Mikor halt meg?

6. KÉP-TALÁNY.

7. HÁLÓ-REJTVÉNY.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

Megfejtési határidő: augusztus 25. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 31-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számítási kérdés: Az első előnyösebb. — Földrajzi kérdés: Gael nyelv. Ossian költeményei e nyelven vannak írva. — Történelmi kérdés: Nagy-Ida. — Természettudományi kérdés: A lori (stenops), a fémajmok rendjébe és a restmajmok családjába tartozik. — Vegytani kérdés: Narcotin vagy opian. — Kép-talány: Pártold az irodalmat.

Helyesen megfejtették: Csiszár József, Filkorn Jenő, Lányi Ede, Borbély Zoltán, Jaszenovics István, Németh István, ifj. Csiky Kálmán, Jerzsabek István, Magyar János, Károlyi Aladár, báró Döry Sándor, Kutschenreiter Béla, Sey Pál, Vezekényi Tibor, Kiskelényi Kelényi Móricz, Tök István, Bárány Demeter, Gábor Dénes, Vas Mátyás, Szabó András, Geiszt Károly, Aczél Emil, Jung Róza, Kálmán Ferkó és Arthur, Landauer Adolf, Fischer Margit, Aczél Marton, Jung Lujza, Kun Béla, Aczél Matild, Lusztig Ernő, Fischer Helén, Jung Lajos, Kálmán Jolán, Altstädter Marcsi, Kiss Rezső, Fischer Lajos, Altstädter Pista.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Jung Lujza nyerte el, lakik: Budapest, Váci-körút 52., kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

Szerkesztői üzenetek.

N. V. Ochodnicza. «A nagy napok emléke» beérkezett. Br. Pál. N. Geresd. Olyan lapról nem tudunk. Másik kérésével pedig forduljon Mauthner magkereskedőhöz (Budapest, Andrassy-ut.) Schäffer István. Könyv feladatait bármely könyvkereskedőnél (pl. Wodianer F. és Fiai Andrassy-ut) megrendelheti. Friedmann B. Bekötési táblák most is vannak, áruk 60 kr. A 30. szám el fog menni. H. Miksa. A két csinos fordítást megkaptuk. Sorát ejtjük.

Előfizetőinket figyelmeztetjük, hogy az irodalmi pályázat határideje már a múlt hóban lejárt s ezért ezentul pályaműveket már nem fogadunk el!

Kiadóhivatali üzenetek.

Lapunk mai számához mellékelve kapják olvasóink a «Képes Magyar Történet» 8-dik ivét.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-uteza 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvétetnek és jutányosan számítottak.

Dr. CHERVEN FLORIS.

Magyarország legnépesebb középiskolája, a budapesti VII. kerületi állami gimnázium igazgatójának arcképét s működését szerény vázlatban mutatjuk be olvasóinknak.

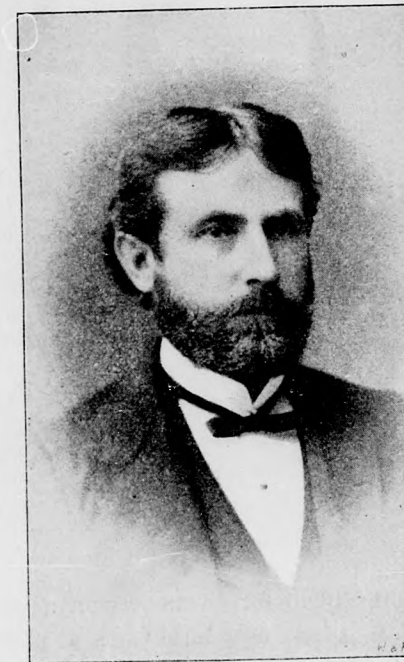
Dr. Cherven Floris 1840-ben született Chizsnén, Árva-megyében. Középiskolai tanulmányait Besztercebányán és Ungvárt végezte; három évig járt a bécsi egyetemen s 1864-ben nyert a budapesti egyetemen tanári diplomát, majd bölcselőtudori oklevelet. 1861 óta működik mint tanár, majd Pozsonyban, Besztercebányán s ismét Pozsonyban, majd 1868 óta a fővárosban, 26 évig az V. ker. kir. kath. főgimnáziumban s 1894 óta mint a VII. ker. áll. főgimnázium igazgatója. Együttal egyetemi magántanár, a tanárvizsgáló bizottság s a közoktatási tanács tagja.

Gazdag nyelvismerete, európai utazásai alatt nyert tapasztalata, magas műveltség, bámulatos türelem és szeretetreméltóság képesítik őt jelen előkelő állására: s mint tudóst, a beható tanulmány, szívós kitartás, odaadó lelkesedés jellemzik.

Irodalmi dolgozatai közül számos folyóiratok-

ban és értesítőben jelent meg; iskolai könyvei, atlaszai, fali térképei a leghasználtabbak közé tartoznak. Ilyenek: Egyetemes földirat 3 részben (1875—77.), Az osztrák-magyar monarchia földirata 1880., mely számos kiadást ért. Egyetemes földirati tankönyve a reáliskolák számára, Schneider Jánossal átdolgozva 1884. Lange-Cherven-féle atlaszon kívül most dolgozik a kormány megbízásából fali térképeken, a melyek közül a napokban jelent meg Európa a keresztetes hadjáratok idejében. Munkatársa az «Osztrák-magyar monarchia írásban és képben» cz. óriási vállalatnak, mely bold. emlékü trónörökösünk védnöksége alatt indult meg.

Jellemeznünk nem kell e jeles férfiut. Tankönyveit, munkásságát ismerik az ország számos intézetében, mint tanárt és embert az elragadtatás hangján magasztalják tanítványai ezrei, a kik már deresülő fejjel régóta küzdenek az életben és sokan vele ugyanazon pályán, s azok is, a kiket csak most nevel arra, hogy a hazának épp oly munkás, érdemekben gazdag polgárai legyenek, a milyen ő maga.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

FÉNYES ELEK.

(1807—1876.)

Statisztikai irodalmunk megalapítója, Fényes Elek, Csokajon, Bihar megyében született. Tanulmányait Debreczenben, N.-Váradon és a pozsonyi kir. jogakadémiaiban elvégezvén, ügyvéd lett 1829-ben s a következő évben jelenvolt az országgyűlésen mint távollévő követe. Ezentul minden idejét adatok gyűjtésére, földrajzra, az államgazdaság tanulmányozására fordította s bámulatos szorgalommal, törhetetlen kitartással, a nemzeti előítéletek ellen való szakadatlan küzdelemmel, de meleg hazafiai érzéssel írta meg két fő művét, Magyarország földrajzát és statisztikáját (Magyarországnak s a hozzákapcsolt tartományoknak mostani állapotja statisztikai és geográfiai tekintetben 1839—40. 6 kötet és Magyarország statisztikája. 1842. 2 köt.) Ezzel a két művével hasznos szolgálatot tett nemcsak a tudománynak, hanem hazájának is azáltal, hogy a külföldiek s a belföldi nemzetiségek által terjesztett hamis adatok ellenében, igaz világlátásban tüntette fel hazánkat.

A szabadságharcz Fényest Pesten találta és a belügyi miniszterium statisztikai hivatalának főnöke lett, majd a pesti véisztörvénysek elnöke s e hivatalát oly szeliden gyakorolta, hogy senkit halálra nem ítelt. Ennek köszönhetette, hogy az Uj-épületből felmentve távozatott Haynau boszuja elől. Az Első magyar ált. biztosító társulat alakulása alkalmával a biztosítás érdekében számos cikket írt, s midőn ellenségeink a statisztikát is felhasználták ellenünk, Fényes kilépett az irodalmi harc terére s ugyanazon fegyverekkel védte nemzetünket a hamis állítások ellen.

A hatvanas évek elején az akkori kormány magyar hivatalos lapjának, a Sürögönynek volt főmunkatársa, de azonkívül a konzervatív Pesti Hirnökbe is írt cikkeket. E két laphoz

való viszonya azonban elhomályosította eddigi hírnevét s a politikai halottak közé sorolták. Minden biztos állás nélkül, pusztán tollára utalva, alig segítve később némi csekély tiszteletdíjjal a magyar kormánytól és munkával az akadémiától, hosszú s valóban gazdag munkásságu életét 1876-ban Uj-Pesten fejezte be hosszas betegségtől és szenvedésektől megtörve.

¶ kard és lant hőse.

— Történelmi regény. — (21)

Az ifjuság számára írta: GAÁL MÓZES.

Matyi most már még jobban megerősödött abban a gyanujában, hogy nincs a kalabérosnak emberséges szándéka. Csak annál inkább szemmel tartotta.

Egy őszi este azzal a parancsossal küldte a bán ur éjjeli nyugalomra a vadászait, hogy holnap reggel korán álljanak készen, mert nagy hajtóvadászat lesz. A várbeli kézművesnépségből is vegyének maguk mellé hajtókat. Legalább ötven hajtóról kell gondoskodni.

Matyi figyelmét nem kerülte el a horvát vadásznak gonosz szemé-villanása, a mint a nagy ur parancsát meghallotta.

— De hiszen sarkában is lesz — gondola magában.

Úgy követte, mint az árnyék. Együtt volt a vadászokkal, kik buzgón készülődtek, hallotta, miképpen tüzeskedik a horvát a mellett, hogy a cseh kalabérost is be kell venni a hajtók közé, sőt azt is bizonygatta, hogy megállaná a helyét a vadászok között is, olyan biztos a keze, olyan kitünően tud czélozni.

Egyik vadász gunyolódni kezdett a kalabérossal:

— Maradjon a műhelyben az ideszakadt pulykatozás ábrázatu cseh, ő csak reperálja a puskát, mi majd kipróbáljuk, értünk valamicskét ahhoz.

Szóra szó következett, kevésbe mult, hogy csunyán össze nem verekedtek.

Matyi nem szólott egy árva szót sem közbe, mihelyt látta, hogy a dühös horvát vadász kimegy a szobából, neki is nyomban mehetnékje támadt.

Künn már sötét volt, sietnie kellett, hogy szem elől ne tévessze a vadászt. Utána lopózott, olykor meg kellett állania, hogy egyik-másik ház szögletkanyarodásánál visszatekintve, észre ne vegye őt.

Ez alkalommal nem a műhely felé ment, hanem a kézművesek házikói felé, kik a vár délnyugati sarkában hosszan elnyúló földszintes ház kis szobáiban laktak.

Jól tudta Matyi, hogy melyik a cseh kalabéros kvártély. Ugyanoda tartott a horvát vadász. Kétszer kopogtatott, s az alacsony ajtót valaki belülről kinyitotta, be is csukta a horvát után.

Matyi megállott a zárt ajtó előtt. Először az a gondolata támadt, hogy neki feszíti a vállat,

betöri s torkon ragadva a két czimborát, kivallatja szándékuk felől, ha pedig nem szólának, akkor kiszorítja mind a kettőből a lelket.

Aztán még is jobban fontolóra vette a dolgot, nem volna az helyes dolog, nem is érne vele sokat el.

Bekopogtatott a kalabéros szobájával szomszédos kamrába, hol az öreg Virozsil bácsi, az ácsmester lakott egymagában, nem volt neki sem apraja, sem nagyja.

A szomszéd padlásról a nyitott kürtön át megtudja, a mit tudni szeretne.

— Ki az ördög háborgat? — kérdé mogorván az öreg, ki már végig heveredett kopott pokrócczal leborított ágyafájára.

— Nyissa ki, bátya, Matyi vagyok, nem rosszban járok! — szólott be halkán a kulcslyukon Matyi.

Az öreg feltápáskodott, félretolta a rezeszt és kinyitotta az ajtót.

— No, öcsém, . . . no, mi járatban vagy?

— Van-e kéznél padlásra vivő létra?

— Van bizony, aztán mitől volna az neked jó, fiam? Nincs mit lopnod onnan, az öreg Virozsil szegény, jól tudhatod.

— Egyéb a szándékom, Virozsil bácsi. Csak elő iziben a létrát, aztán elmondok majd mindent.

— Csak rajta, ha padlásmászni szottyant kedved, Matyi fiam, itt a létra, a nyakad sem törheted ki, nem magas a padlás.

Matyi előkapta a létrát, neki támasztotta a falnak s egy pillanat alatt fenn volt a padláson. Botorkált a sötétben, indult a füle után, mert hangokat hallott.

Megismerte előbb a kalabéros cseh, aztán a horvát vadász hangját.

Felforralt minden csepp vérét az, a mit hallott. Két orgyilkos tanakodott lenn, s nem kisebb dologról, mint arról, hogy az ő dicső urát, a horvát bánt gonosz módon eltegyék láb alól. A cseh csak úgy dobálózott az igéretekkel. Egy nagy, nagy ur gazdája van neki, a ki holtuk napjáig boldoggá és gazdaggá teszi őket, ha szerencsésen végeznek a gögös urral.

Közbe-közbe ittak, mert ilyenkor kocczantak a kupák s ők elhallgattak.

Szép apróra megbeszéltek mindent, hogy majd nyomában lesznek a bán urnak, a vadász becsalja álhirrel a sűrűbe, hol várni fog reá leshelyén a cseh és a többit elvégezi. Aztán lesz módja reá, hogy többé vissza ne térjen Csáktornyába. Grácban megvárja a horvát vadászt s ott aztán felveszik jutalmukat.

— De hiszen, istenemre mondom, elveszitek azt a jutalmat előbb ti, — mormogá rettenetes felháborodással Matyi — még pedig olyantól, a kitől nem vártok semmi jutalmat.

Nem tudott tovább várni, sietősen leszállott a padlásról, nem ért rá még arra sem, hogy köszönjön az öreg ácsmesternek, hanem kirohant az ajtón, neki veti irtózatossággal vállát a másik szoba ajtajának s a rekesz-fa az ő hatalmas erejének engedett, recsegve tört ketté, s ő ott állott a két gonoszlelkű előtt, kik megrettenve ugrottak fel a kecskelábu asztal mellől.

Mellen ragadta egyszerre mind a kettőt és a földre sujtotta olyan emberfeletti erővel, mintha a szívében háborgó harag erejét, az ő roppant erejét megszászorozta volna.

— Megöllek, gaz kutyák — ordítá Matyi — megöllek mind a kettőtöket, mielőtt árthatnátok az én jó uramnak. Ha száz lelketek volna, kiszorítanám azt is belőletek.

(Folytatása következik.)

Czuczor Gergely népdalai.

(A Tanulók Lapja számára.)

Irta: Dr. KOLTAI VIRGIL.

(3. folytatás.)

Azonban bármily szépek is Czuczor egyes dalai, bármily híven rajzolja is gyakran a nép viszonyait, bármennyire bele tudja is magát élni a nép érzés- és gondolkodásmódjába, mégis érezzük, hogy a költő öntudatosan utánoz, de nem öntudatlanul teremt.

A kinek egész egyénisége nemcsak rokon, hanem ugyanaz volt a népével; a kinek lelke s lelkének megnyilatkozása épp oly őszinte, természetes, és közvetlen, mint a népé; a ki nem utánozza a népdalt, hanem az ihlet teremtő erejével a maga lelkét önti a népies formákba és genreképeiben is látjuk, hogy lélekben összeolvadt a néppel, az — Petőfi Sándor.

Petőfi lyrai költészetének legjellemzőbb vonásait, az őszinteséget, természetességet, közvetlenséget és egyszerűséget a nyelv sajátjaival együtt, mintha csak a népköltészet tanulmányozása által szerezte volna meg; pedig ezek azon szoros rokonságból származnak, a mely

közte és a nép között van. Azon dalai, a melyekben a magyar földről énekel (Ha a föld Isten kalapja), legtisztább egyéni dalai, helyzet-dalai, természetfestései, genreképei, az őszinteség és egyszerűség mintaképei, bár némelykor annyira őszinte, egyszerű, hogy megszűnik költői lenni.

Petőfi lelke összeolvadt a természettel s innen származnak egyrésztől szebbnél szebb képei, másrésztől a festőiség, mely a népdalok egyik jellemző sajátja. Ilyenek ama népdalok: A merre én járok, még a fák is sirnak, vagy: Kicsiny falu fehér ház stb.

Petőfinél még számos ily költeményt találunk. Ilyenek:

Zöld leveles, fehérvirágos akácza, Sikos a hó, szalad a szán, Fűrdek a holdvilág az ég tengerében, Hegyen ülök busan nézek le róla, Éj van, csend van, Ereszkedik le a felhő, Le az égről hull a csillag, Hull a levél a virágról stb.

A költő a természet tárgyait vagy jelenéseit vagy csak kiinduló pontul használja érzelmeinek festéseiben, vagy pedig a természet tárgyai és jeleneteinek rajza folyton változik érzelmeinek festésével s ekkor újabb és sokszor ellentétes képek és érzelmek vonulnak el lelkünk előtt. Az első esetre Petőfinél:

Sikos a hó, szalad a szán,
Esketőre viszik babám,
Esketőre viszik szegényt
Mások kívánsága szerint.

Hej, ha mostan hó lehetnék;
A szán alatt beroskadték;
Fölfordulna s kedves babám
Még egyszer átkarolhatnám.

Átkarolnám, ajakára
Csókot nyomnék utoljára,
S melegétől hű szívének
Elolvadnék, úgy halnék meg.

A második esetre nagyon szép példa a következő:

Hull a levél a virágról,
Elvölök én a rózsámtól,
Isten hozzád édes,
Isten hozzád kedves
Galambocskám!

Sárgul a hold az ég alján,
Mind a kettőnk oly halavány,
Isten hozzád édes stb.

Harmat hull a száraz ágra,
Könyek hullanak orezánkra,
Isten hozzád édes,
Isten hozzád kedves
Galambocskám!

Lesz még virág a rózsafán,
Egymást még mi is látjuk tán,
Isten hozzád édes stb.

Többször a költő, mint a népdalokban látjuk, az ellentétes gondolatokat társítja, vagy átcsap egyikről a másikra, a mi élenkséget, csattanóságot szül. Ilyenek: Temetésre szól az ének, Te voltál egyetlen virágom; vagy pedig:

Ez a világ a milyen nagy
Te, galambom, oly kicsiny vagy:
De ha téged bírhatnának
E világért nem adnának.

Te vagy a nap, én az éjjel,
Teljes teli sötétséggel:
Ha szívünk összeolvadna,
Rám be szép hajnal hasadna!

Ne nézz reám, süsd le szemed:
Elégeti a lelkemet.
De hisz ugy sem szeretsz engem:
Égjen el hát árva lelkem!

Különösen szépen nyilatkozik az eszmetársítás, a midőn a tárgyak és jelenetek bizonyos gondolatokat ébresztenek, (mert az érzelmek is felkeltik egymást), társulnak. Csak egy-két csattanós példát említek: A virágnak megtiltani nem lehet, Mi foly ott a mezőn s különösen ilyen A Dunán című:

Folyam, kebled hányszor repeszi meg
Hajó futása s duló fergeteg!
S a seb mi hosszu és a seb mi mély!
Minőt a szíven nem vág szenvedély!

Mégis ha elmegy fergeteg s hajó,
A seb begyógyul s minden újra jó.
S az emberszív, ha egyszer megreped:
Nincs balsam, mely hegessze a sebet.

A gondolatok egymásba foglalása s fokozása, az érzelmek tulzó kifakadása, mint népköltészetű jellemvonások hasonlóképp megtalálhatók Petőfi több dalában, pl. Ki nagyobb a szent Gellért-hegyénél? Mi van innen távol? Hol van oly nagy pusztaság? stb. Ilyen a következő is:

Nem tesz fel a lány magában egyebet,
Csakhogy téged csalfa legény, elfeled:
Addig feled, addig feled, csak feled,
Míg a szíve bánatában megreped.

Végre sajátja jellemvonása Petőfi lyrájának a drámaiság, vagyis, hogy érzelmeit nem annyira elbeszéli vagy leírja, hanem újra mintegy átéli költeményeiben, vagy pedig érzelmei hullámszerűen csak az esemény egyes mozzanataiban fejezi ki; vagy végre a drámai dialog vagy monolog formájában, mint tünődést, tépelődést stb. Gyere lovam című a költő türelmetlen vágyódását kedvese után így fejezi ki:

Gyere lovam, hadd tegyem rád nyergem!
Galambomnál kell még ma teremnem,
A kengyelbe most teszem be lábam,
De lelkem már a galambomnál van.

Száll a madár, tán párjához siet;
Sebesen száll, el is hagyott minket;
Érjük utol szaporán, jó lovam,
A párját ő sem szereti jobban.

Önkéntelenül is feltűnik a hasonlóság Petőfi-nek e dala és Czuczor «Alföldi legénye» között, azonban tagadhatatlan, hogy Czuczor e darabjában felülmúlja Petőfit. Míg Petőfi dala csak a készüléket s utat írja le, Czuczoré azzal végződik, hogy a legény kedveséhez érkezett: Petőfi dalában nincs semmi akadály felemlítve, melynek áttörése a türelmetlenséget határozottan kifejezné; Czuczor dalában még a drámai küzdelem is meg van s mily jellemző a legény felkiáltása:

Istenadta falu nyája,
Még ez is utamat állja.

Petőfi dalának rythmusa ellen is lehet kifogást tenni. Azonban míg Czuczor csak egyes költeményeiben mutatja a népköltészet szellemét, Petőfi egész költészete maga a népköltészet, s a mi Petőfi költészetét leginkább jellemzi, az, hogy nem képzelte magát bizonyos helyzetekbe, nem gondolt érzelmeket, hanem a mit irt, azt át is élte. A Cyprus lombokban is, habár szenvedéseinek s fájdalmainak alapja nem volt valódi, úgy éneklie meg érzelmeit, mintha valósággal élményei keltették volna fel azokat. Oly annyira beleélte magát a képzelte helyzetbe, hogy végre teljes meggyőződése volt az, hogy Csapó Etelkát forrón szerette s így halála miatt koporsójánál és sirjánál kesereg, egészen bele betegszik fájdalmába s

csak sokára képes feledni a távollét hatása alatt; de még ekkor is, bár messze vándorolt:

Mindig, mindenütt a hol jártam-keltem,
Bánatos emléked mint egy sötét fátyol
Huzódott utánam sirodnak halmától.

Ily erős képzelő tehetség s gyöngéd, fogékony kebel, őszinteség és egyszerűség alkotja a valódi, nagy lyrikust, a milyen Petőfi is volt. De Petőfi a mi költészetünk fejlődésében nemcsak mint nagy lyrikus érdemi meg a méltánylatot és csodálatot, hanem mint az a költő, ki dalaiban a népköltészet szellemét diadalra emelte s így költészetünket a szó legvalódiabb értelmében nemzetivé tette.

A mint láttuk, Petőfi lyrai költészetében önkéntelenül nyilatkozik a népköltészet szelleme, ez Petőfi egyéniségéből folyik s nem tudatos tanulmány és utánzás eredménye, mint pl. Czuczornál vagy Kisfaludynál.

De Petőfi dalainak nemcsak az érdemük, hogy a nemzeti jellemvonások s nemzeti szellem hü kifejezői, hanem az is, hogy valóságos dalok; tartalom és forma nemcsak nemzeti, hanem művészi s így alapítója ő a műdalnak. Petőfi hatása költészetünkre rendkívüli nagy volt; az utánzók egész serege termett elő; nemcsak a nagy elmék morzsáin élösködők, hanem a jobb tehetségek is Petőfi varázsa alatt állottak. Lyrai költészetünkben fő forma lett a dal; az utánzók légiója dalolt mindenről, a mi csak eszébe jutott; de e dalok legnagyobb része oly viszonyban áll Petőfi dalaihoz, mint verebek csiripelése a pacsirta énekéhez. Oly tárgyokról daloltak, a melyekre nem illett a dalforma s úgy daloltak, hogy fülsértő diszharmoniókat hallattak. Az utánzás bármily hü, bármily művészi, sohasem teheti ránk az eredeti hatását. De hatásának volt egy más oka is. «Az a varázs, mely Petőfi költészetét övedzi, nemcsak a költészet varázsa.

Bizonyára nagy lyrai költő s a legnagyobb angol, francia s német költőkkel is versenyez, — nekünk pedig kétszerte nagy, mert a magyar költői szellem legerőteljesebb kifejezője, — de mindez magában nem fejt meg azt a rendkívüli varázst, a melyet költeményei reánk gyakorolnak. Életének és halálának szintén része van e varázsbán, életében és halálában szintén annyi költészet nyilatkozik, mint műveiben, e kettő egymásra hat és egymást emeli; kalandos ifjúsága, regényes szerelme, a forradalom, melynek költője, a csaták, melyekben lantjával és kardjával küzd, halála csatamezőn, már magában megragadják a képzelmet s a szívet

fölindulással töltik el . . . De Petőfi költészete különben is oly szoros kapcsolatban van életével, hogy egyik a másikat magyarázza; nemcsak élményeiből irt, mint Göthe, hanem saját életét írta le s innen összes költeményeinek bizonyos drámai értéke van.*

Mint tudjuk, Czuczor nem lehetett népdaliban olyan közvetlen, mint Petőfi. Nem engedte ezt már állása, de nem is voltak oly élményei, a melyek a teljes átérzettség s egyéni hev melegét önthették volna dalaira; mint Kisfaludy Károly és Vörösmarty kortársa forma és tartalom tekintetében ezek hatása alatt áll, a kik a tiszta népiesség fogalmára s jelentőségének tudatára még nem emelkedtek föl; különben is öntudatos czél lebegett szeme előtt; a népnek finomabb, izlésebb dalokat nyújtani, hogy a piszkosabbakat kiküszöbölje.

Mindenesetre hálára méltó törekvés volt, bár akadna manapság is utánzója Czuczornak!

Petőfi költészete nagy fordulatot jelez költészetünk fejlődésében, de Czuczoré e fordulat bekövetkezését előre láttatja; s ha Petőfi dalait az egész nemzet énekli, vannak Czuczornak is dalai, a melyeket mindenki ismer.

(Vége.)

Havana.

Irta: BÁNÓ JENŐ.

A karácsonyi könyvpiacnak egyik legérdekesebb újdonsága lesz az a pazar fényvel kiállított kötet, melyet a *Kosmos* műintézet fog kiadni. *Bánó Jenő*nek műve lesz ez. E jeles tollu magyar földrajzi író hosszabb idő óta telepítvényes Közép-Amerikában, Mexikóban a Nueva Hungaria nevű, általa alapított gyarmaton. A múlt évben itthon járt és elhozta nagy terjedelmű utleírásait, melyeket a fentnevezett műintézet fog kiadni, melyekből ezenel egy érdekes és a spanyolok kubai hadjáratai miatt aktuális részt közlünk mutatóképen.

A legszebb időben haladtunk be az öbölbe, mely Havana kikötőjét képezi.

A hajó egy szűk csatornán, mint egy igazi kapun a «Castello de Moro» erődei közt haladt be a révbe, mely csakhamar kiszélesedik s hatalmas kikötőt tüntet elő, melynek mindkét

* Gyulai Pál: Petőfi Sándor költészete. 1—2. l.

oldalát a legszebb épületek és boulevardok sorai szegik be.

Nem hiszem, hogy szép Budapestünket, Nápolyt és Konstantinápolyt kivéve, legyen hely a föld kerekén, mely nagyobb hatást gyakoroljon az utasra, mint Havana panorámája.

A kikötő hemzsegett a hajók árboczaitól; csaknem minden európai állam vitorlás hajói és gőzösei képviselve vannak itt, de különösen Nagybritánia hajóinak veresre festett (az angoloknak ez kedvencz színe) kürtői tüntek nagy számban szemünkbe, — mintegy hirdetve, — hogy itt is, mint mindenütt a tengereken, ők viszik a főszerepet.

Hat fehérre festett spanyol pánczélos hadi gőzös horgonyzott a kikötőben, büszkén lobogtatva nemzetének zászlaját, mintegy figyelmeztetésül, hogy «itt még mi vagyunk az urak»; «mert bár elvesztettük csaknem összes amerikai kolóniáinkat, az Antillák gyöngye és királynője még a miénk maradt.»

Hogy meddig marad a spanyolok? ez természetesen más kérdés; én, bár nem akarok próféta lenni, de azt látom lelki szemem előtt, hogy Spanyolország nem fogja soká élvezhetni a di-csőséget e paradicsom birtokában maradhatni, mert szerény véleményem szerint, e hatalmas sziget, melyben hemzseg a sok elégtelen, buzdulva a többi spanyol kolóniák példáján, vagy kivívja függetlenségét s önálló köztársaság lesz, vagy pedig csatlakozik az észak-amerikai unióhoz, melyhez a kapocs évről-évre szorosabban vonja s melynek egyik államához, Floridához oly közel fekszik; avagy végre ki tudja, nem repül-e be Angliá hálójába? mely az ily értékes pillangókat mindig szívesen szokta elfogadni. Gibraltár, Trinidad és még hány számtalan került ily módon Nagybritánia értékes gyűjteményébe.

Igazi szatira, hogy a spanyolok az ártatlan-

ság színével látják el hadi gőzöseit; hát nem jobban illetné e tengeri szörnyeket a vér, avagy a halál színe, mely után áhitoznak s mely eredménye szokott lenni rettentő működésüknek? A gőzös nemsokára horgonyt vett s én podgyászzal együtt kiszálltam a partra.

Már Veracruzban a «Hotel Mascottá»-t ajánlák tartózkodási helyül, mint olyat, mely a tenger partján feküdvén, a havanai vendéglők között a legszebb kilátással bír; természetesen tehát a legelső utam oda vezetett.

Mielőtt azonban elhagytam volna a révpartot, egy vámhivatalnokkal volt kis összekocczanásom. Őkelme ugyanis a Mexikóból magammal hozott «idólokra» óriási nagy vámot kívánt róni, melyet én természetesen nem voltam hajlandó megfizetni, mert igen jól tudtam, hogy minden tárgy, mely nem bír pozitív értékel, itt vámentes.

A hivatalnok, ki melékesen mondvá nem sok műveltséget árult el, szigoruan követelte — és pedig a vámhivatalnoknál ismert gorombasággal, — hogy azonnal fizessem ki az általa kiszabott díjat, mert ellenkező esetben összes podgyászzomat lefoglaltatja.

No már erre elhagyott türelmem, összeszorítám ökleimet s oly tekintettel mértem végig Sancho Panza ivadékát, hogy az össze-rezzent s egy szót sem ejtett ki többé; én pedig odakiáltva energikus hangon egy nem messze ólalkodó «cargadornak» (hordár) «vidd ezt a «Hotel Mascottá»-ba», faképnél hagytam Don Quixotte vitézét, ki tátott szájjal nézett utánam és a körülötte gyülekező néger és mulatt sansculotte-okkal bizonyára soká tanakodott a felett, hogy minő náczió szülöttje lehet ez a Sennor, ki egy spanyol hidalgóval és királyi vámhivatalnokkal ily röviden bánt el.

Még a hajón egy mexicói ur figyelmeztetett, hogy legyek óvatos a havanai vámhivatalnokokkal

Indiai asszony Tehuantepec városból, Oxaca államból, Csenedes tenger partvidéke.

PERDONTŐ PÁRBAJ.

Fali kép a budapesti törvénykezési palotában. — Festette Feszty Árpád.

KÁLMÁN KIRÁLY ELTILTJA A BOSZORKÁNY-ÉGETÉST.

Fali kép a budapesti törvénykezési palotában. — Festette Feszty Árpád.

szemben, mert különben — úgy mint rendszeren az idegeneket — engem is megcsalnak s hozzá tette még, hogy a spanyol kormány igen rosszul fizeti őket, s ezért ezek ily módon igyekeznek magukat kárpótolni.

Ezen esetet csak azért hozom fel, hogy fogalmat szerezhessenek maguknak, hogy minő szellem uralkodik a spanyol hivatalnoki karban és egyáltalában azon kevés kolóniákban, melyeknek még spanyolok az urai.

Mexikóban két és fél évi tartózkodásom alatt soha sem volt mexikóiakkal semmiféle összekocczanásom s itt két hét alatt nem egyszer

tereit (mert hiszen a bacillusoknak is van már kifejlett tudománya), bizonyára meglepő tanulmányokat végezhetnének.

De meg is látszik e város levegőjének hatása a lakosságon, mert úgy a férfiak, mint a nők is többnyire véznák, összeesettek és sápadt arcuak.

Nem értem, hogy miért örvendenek a havanai nők szépségük által Európában oly nagy hírnek? Ez igazán nevetséges, mert bár rutaknak sem mondhatók, de a szépségtől még igen távol állanak.

Én, őszintén szólva, két heti havanai tartó-

Mexico. Az Alameda-sétány Vera-Cruzban.

kellett energiámhoz folyamodni, hogy lerázzam a nyakamról a szemtelen toladók tömegét, a kik mindannyian, diák kifejezés szerint, «balek»-et reméltek bennem fogni.

Havana tengerpartja mint már említettem, nagyszerű hatást gyakorol az idegenre; de annál nagyobb azután az ellenhatás, ha behatolunk a város belsejébe, melynek utcái szűkek, piszkosak s rettentő büz honol bennük; szinte megijed az ember az ellentétől, melyet a tengerpart és város belseje között észlel; azonnal megérti mindenki, hogy az esős időszakban miért szokott itt a sárgaláz oly nagy mértékben dühöngeni, hiszen ez valóságos bacillus fejlesztő-telep, hol e tudomány mes-

kodásom alatt, pedig ugyancsak tapostam a rozsz és szűk járdákat s jártam gyakran színházba, a hol — feltehető legalább — a város színe-java jelenik meg, alig láttam csinos arcu nőt, s ha volt egy-egy kivétel is köztük, ezek is többnyire annyira tele voltak festékekkel pingálva, hogy az igazi arczvonásaikat ki sem lehetett venni.

Nem azt akarom állítani, hogy Havában nincsenek csinos nők, hiszen még a hottentották és kafferek között is vannak olyanok, de hogy ezek a ritkaságok közé tartoznak, azt velem együtt mindenkinek el kell ismernie, a ki Havában járt s igazságosan ítél.

Annál több csinos idegen nőt látni, angolt,

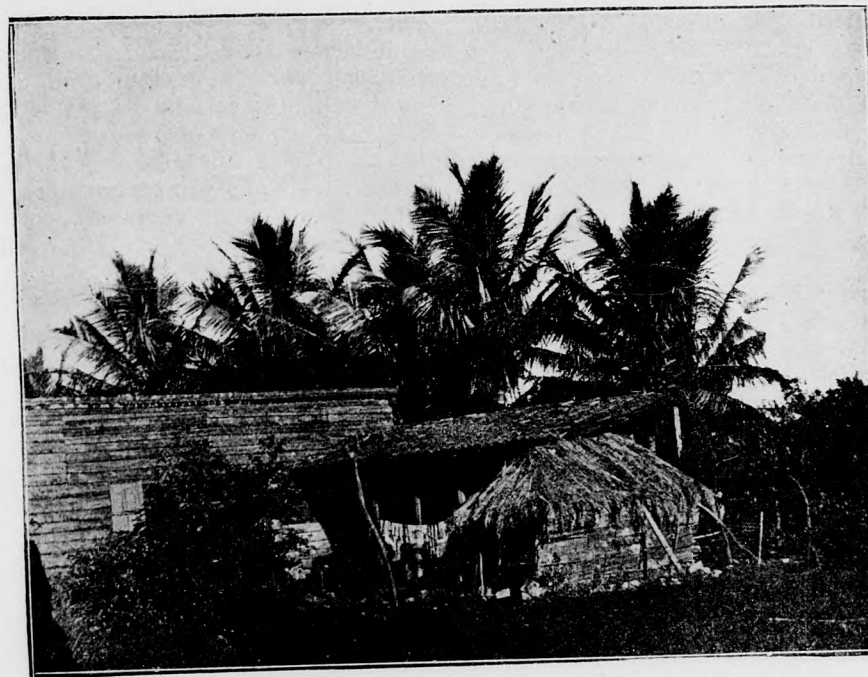
franciát és egyéb európai nemzetiségűt, de ezek többnyire csak vagy átutazóban vannak, vagy pedig az itt székelő külhatalmak konzuljainak nejei, kik ruhájuk és modoruk által is azonnal megkülönböztethetők.

A bensülött havanai nők (mindig a kreol nőkről beszélek) többnyire kalap nélkül járnak s különböző színű mantillákat (fejen hordott csipkekendő) használnak.

Míg Mexikóban és Közép-Amerikában is a fekete mantilla van csaknem kivétel nélkül használatban, itt a fehér színű van inkább elterjedve s lehet, hogy ez előnytelen a különben

Alig láttam valahol annyi vén kisasszonyt, mint Havában s ez mind az előbbi fejtegetéseimben leli magyarázatát.

Az új városrész, ez már jobb és barátságosabb benyomást tesz az idegenre, az utcák szélesebbek és elég tiszták s a házak is izlésebben vannak építve, bár szépeknek nem mondhatók. Különösen a «Prado», Havana fő-utcája és boulevardja méltó megemlítésre, nemcsak azért, hogy jó hosszú s eléggé széles, de mert a tengerpartot kivéve, ez egyedüli helye Havának, hol a sétáló a fák árnyában némi üdülést nyerhet.

Cuba: Guano-náddal fedett ház és kókusz-pálmák Havana vidéken.

is sápadt arcra. Két dolog van, melylyel a természet a havanai nőket busásan megáldotta, a dus fekete haj s azok a nagy, mélyen fekvő, szép szemek, melyekben többnyire egy-két köny csillog, látható jele boldogtalanságának.

A havanai, de általában a Cuba szigetbeli kreol nő, csaknem mindig érdekből — tehát vonzalom nélkül és szüleinek parancsára — köt házassági frigyét.

A vagyonos férfi a keresett kalmár, kivel a szülők, leányuk arán kötnek üzletet.

Ha pedig a jó szerencse nem hoz olyat, a kivel előnyös üzletet lehetne kötni, a leány otthon marad és fonnyad napról-napra jobban és jobban.

Ezzel áll összeköttetésben az elég terjedelmes — de éppen nem izlésesen rendezett — Central Park is, II. Izabella spanyol királynő márvány-szobrával; e téren hetenkint néhány este katonazene játszik, hogy némi szórakozást nyújtson az egész nap otthon ülő hölgy-közönségnek, melyek ez alkalomra kipingálva, kiöltözve, többnyire fehérbe, mint a szellemek járnak fel s alá a villanylámpák alatt, mely fény éppen nem előnyösen tünteti elő festékekkel telt ábrázatjukat.

A Pradon vannak Havana összes elsőrangú hoteljei, itt van Inlaterra, Paseo és Telegrafo. A színházak közül is kettő néz egymással farkasszemet, a Teatro Tacon és Teatro Albusi;

nem egyszer történik, hogy mindkét színházban olasz operát adnak és ilyenkor a színház-ügynökök ugyancsak felhasználják minden fufangjukat, hogy a közönséget ide vagy oda csalogassak. Az összes valamit érő kávéház is a Pradon van összpontosulva s különösen a Cafe Inglaterra, mely teljes európai luxussal van berendezve, dícsékszik sok vendéggel, melyek ugyancsak fogyasztják a «refrescok» (frissítők) nagy mennyiségét.

Havana épületei nem érdemelnek sok megemlíteni valót, sőt ki Mexikóból jön ide, csak csodálkozhatik a felett, hogy a spanyolok, kik Mexikóban meghonosítva a mór stílust, igazi remekműveket alkottak, itt éppen nem mutatták ki jó ízlésüket.

Még a templomok is, melyek csaknem egész Mexikóban remekei az architektúrának, Havában — de általában egész Cuba-szigetén — nagyon csekély értékkel dícselkedhetnek; maga Havana főtemploma, a «Catedral» is oly silányul épült alkotmány, hogy csakis építőjének tudatlanságáról s borzasztó ízléséről tesz tanúságot.

Havana, mely körülbelül 200 ezer lakost számlál, kétségkívül a nyugat-indiai szigetek leghatalmasabb városa és egyuttal legélénkebb kereskedelmi helye is.

Lakosai között az intelligens osztályt a kreolok és európaiak, az alsó osztályt pedig a négerék és mulattok képviselik. Indiánt, zambut, mestizt, mint az egész szigeten, úgy itt is alig látni itt-ott.

A négerék és mulattok különösen az ó-várost lepik el s terjesztik a piszkot, csodálatos, hogy ezek a szenny és erkölestelenséget mindenüvé magukkal viszik.

Döglött maeskát, avagy kutyát, félig felosztott állapotban, városrészük utcáinak közepén, ajtaik előtt heverve látni, mindennapi dolog; nem jut eszébe senkinek, hogy e felett megbotránkoznék, avagy panaszt emeljen, miután pedig itt döggeselejük, a melyek azt elpusztíthatnák, nincsenek, az ilyennek teljes megsemmisülése az időre van bízva, de hiába is panaszkodnék valaki, a spanyol rendőrség nem azért van itt, hogy a négerék ügyeivel foglalkozzék, sokkal fontosabb dolog a Pradon sétálni fel s alá a fényes egyenruhában s elzavarni a játszózó gyermekeket, mint magát beszennyezni a négerék piszkával s esetleg a rövidebbet huzni, vagyis egy-egy törsturást kapni a bordák közé.

Mondhatni, hogy a néger városrész teljesen a esőselék önkényére van bízva s igazi fészke a legocsmányabb orgiáknak, melyek nem

egy, soha fel nem fedezett gyilkossággal végződnek.

Általában Havában a személyi biztonság igen gyenge lábakon áll s alig van éjszaka, mely a gyilkosságok krónikáját néhány esettel ne szaporítaná; sőt még nappal is — végig járva e szűk utcákat, — ki van téve az idegen annak, hogy pénztől megfosztatik s még örvendhet, ha megszabadult az orgyilkosok törétől.

A fegyver-hordás ugyan szigorúan el van tiltva Havában, én azonban mégis minden idegennek, ki e város néger részét megnézni szándékszik, azon jó tanácsot adom, hogy tegyen zsebébe egy pisztolyt, melyet szükség esetében legalább ijesztő szer gyanánt használhat; a néger és mulatt ugyanis — épp úgy, mint nálunk a cigány — minden löfegyvertől fél s már annak előmutatása is elegendő, hogy veszett módon futásnak eredjen. Éppen ellenkezője e tekintetben az indián avagy mestiz, ennek meg legfőbb vágya a revolver, mely ott is lóg Mexikóban, erősen kifényesítve, minden «Caballeró» oldalán.

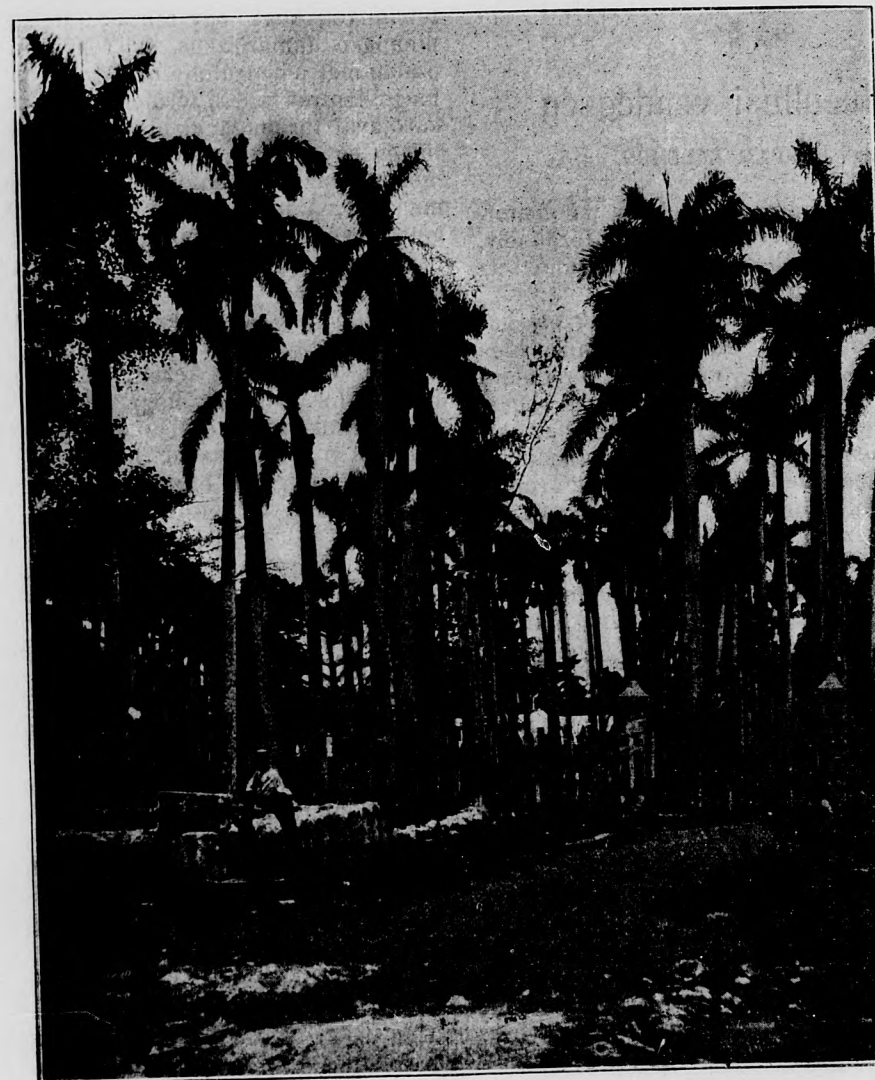
Már e dolog is eléggé jellemzi e két népfaj különböző karakterét; a néger alattomos, gyáva lévén, csendes eszközökkel akarja prédáját elpusztítani, mert fél a büntetéstől. Az indián, ki rablási szándékból nem gyilkol soha, nyíltan támadja meg boszújának tárgyát, s ha el is árulja tettét a fegyver durranása, minden ellenkezés nélkül átadja magát az igazságszolgáltatásnak s szó nélkül türi megérdemelt büntetését.

Én mexikói tartózkodásom alatt egyetlen gyilkosságról sem hallottam, melyet indián pénzvágtyból követett volna el, míg négeréről és mulattokról naponként hoz a havanai krónika hírt, egy-egy általuk elkövetett rabló-gyilkosságról.

A mit az emberek elhanyagoltak Havában, azt annak környékén a természet igyekezett pótolni, mert oly vegetációval latta el, hogy mindnyájunkat bámulatba ejt, de meg is lep a legkellemetesebben.

Itt azután elég tárgyat találhat a botánikus tanulmányához. Minden fa, minden növény, sőt minden füvecské is leköti figyelmünket, hiszen ez mind új, mind ismeretlen valami.

Mennyit adnának érte otthon, ha ezeket így a természet öléből át lehetne plántálni fűvészkertjeinkbe. Hát még a százados nagy fák gyönyörű koronáikkal, a pálmák különböző faja, felfutók és folyondárok ezrei, ismeretlen gyümölcsfák, Caktusok, Aloek, Yukák, Magnoliák és még ki tudja hány száz és száz ritka fa és

CUBA SZIGET. QUINTA DEL OBISPO SETANY PALMAÍVAL HAVANÁBAN.

plánta, melyet itt maga a természet utánozhatlan izlésével csoportosított össze, minő hatást tenne otthon, ha átvarázsolhatnánk?

A kertészet művészete ugyan erősen ki van fejlődve Európában, de azért még a legügyesebb drezdai kertész tudománya is távol esik a természet alkotási képességétől.

Egy lucullusi vendégség.

Irta: KÁRPÁTI KELEMEN.

Rómától déli irányban néhány kilométernyire fekszik Bajae városa, gyönyörű fürdőhely, mely ezer kellemével csábítgatá magához az élvezet után sóvárgó rómaiakat.

Abban az időben, midőn Rómának oly hatalmas ellenfele támadt Mithridatesben, a harcias pontusi királyban, midőn a birodalom fővárosában a boszuért epedő nemzeti büszkeség pártokra szakadva kereste a férfit, kit a vakmerő daczon veendő győzelem pálmájával kitüntessen, Bajae kies vidékén számtalan római főnemessel találkozunk, kik a politika zaját, a pártoskodás viszályait egy időre e bájoló hely örömeivel cserélték fel.

Ezek között van barátai társaságában Aurelius Cotta, míg konzultársa, L. Licinus Lucullus Rómában az emberi hálátlanság felett elmékedik.

Utjában állott egy férfinak, ki ez időben a legnagyobb szerepet játszotta a birodalomban, a nagyravágásában határt nem ismerő Cnejus Pompeiusnak, kinek hiúságát rendkívül sértette az, hogy Lucullus már több ízben fényes diadalt aratott a birodalom hatalmas ellenfelén. Hogy további dicsőségének gátat vessen, egyik bérencze, Manilius néptribun közbenjárásával a háboru folytatására a fővezér tisztét magára ruháztatta. A nem várt fordulat nagyon lehangolta az eddigi sikereire büszke Lucullust, de még inkább bántotta nejét, az érzékeny Lydiát, kinek az ármány hallatára minden törekvése oda irányult, hogy ellenei hatalmát megtörvén, megsértett férje számára kellő elégtételt szerezzen.

Hosszas fejtörés után végre megtalálta a célra vezető módot, mely oly fényesen tanuskodik a női psychologia alapossága mellett.

A női boszu és fufang szálait követvén, az ősi hagyományok által megszentelt Cumae városába jutunk és megállunk azon a helyen, hol egy platánhoz kötött mén vonja magára figyelmünket.

Gazdája bibor palástja mellette fekszik a földön; a cserjéket, bokrokat halvány fényével világítja meg a teli hold, baglyok huhogása és a repkedő rovarok zsongása törik meg az éj titokszerű csendjét.

Elmélázva haladunk tovább, midőn egyszerre szokatlan zöreje ver fel ábrándozásunkból. Sejtelmünket, hogy egy felriasztott vad tördeli a pompázó tamariszkus és rozmarin bokrokat, csakhamar megezáfolja az a meglepetés, midőn megpillantjuk a deli termetű Lucullust, ki fénylő kardjával tör magának utat a cserjéken keresztül és egyenesen azon szikla felé tart, mely mellett gazdag kénforrás gőze emelkedik a magasba. A nyilásnál, melyet a sziklába faragott kígyó alakja jelöl, háromszor kopogtat és nemsokára megnyílik a sziklaüreget ajtaja. Guggolva lép be a kicsiny ajtón és a nedves köveken tapogatózván végzi utját a sötét barlangban. Végre egy tágas előcsarnokba ér, leül a nyirkos kölépcsőre, kezeit, lábait megfürösztö a tiszta forrásvízben, hogy a vallás által előirt szertartások végeztével méltó tisztelettel léphesse át a jóslás szent hajlékának küszöbét. A fekete üregben bágyadtan pislogó kormos lámpa mellett kibontott hajjal ül a Sybilla; előtte egy ezüst tükröt tartó szolgáló térdel, kihez a következő szavakat intézi: «Siess, Veleia! nyisd ki a szentély kátlánát, hadd teljék meg az üreg a bugyborékoló forrás kábitó gőzével!» A szófogadó cseléd serényen teljesíti a parancsot és sötét fátyolt vet urnője arcára, hogy a belépő Lucullus valamiképp meg ne tudja, hogy saját neje lappang a Sybilla álaresza alatt.

A jósnő gyorsan felül a háromlábú jósszékre, mert dobogó szive megsugta neki, hogy férje már vár reá. Nemsokára megnyílik a nehéz függöny, betoppan Lucullus a gyéren világított, gőzzel telt oduba és kardját nagy tisztelettel a Sybilla lábai elé helyezvén, így szól:

«Bocsánat nemes papnő, hogy méltatlan lábaim szentélyed küszöbét érintették. Nem kíváncsiság, nem vakmerőség vezeték hozzád lépteimet. A haza javát, melynek romlására törnek az árulók, a hadsereg sorsát, mely vezetésem alatt a gögös ellenséget, Mithridatest, volna hivatva megboszulni, — teszem le kezeidbe.

A nép nagy többsége engemet talált érdekesnek a fővezérség tisztére, de a Pompeius által felizgatott senatus megsemmisíti a nép választását. Utazásom elé akadályokat gördítenek, — hajóim előtt elzárják a kikötők, mialatt Pompeius titkon szereli fel gályáit.

Azért jöttem tehát hozzád, papnő, hogy böles tanácsodért és hathatós segélyedért esedezzem.»

«Mindent tudok, Lucullus — szólt a papnő, — hisz mi is kerülhetné ki figyelmemet? Hasztalanul küzdesz az irigyek hadával, mely szemtelenül törekszik aláásni jó hírvedet; olyanok ők, mint a hydra: akárhányszor vágod le fejeiket, mindig újak nőnek helyettük.»

«Manilius vakmerő törvényjavaslatát, melyet romlásodra szerkesztett, maga a konzulátusra áhító Cicero pártolja. Az irigy Pompeius egyeduralomra tör, Cotta, ki Róma nagysága érdekében még mit sem tett, a barátság álaresza alá rejtőző Glabrio, Gabinius, Crassus, Catulus mind rettegnek téled, gyűlölnék és közös erővel törekednek arra, hogy nevedet örökre kitöröljék Róma történetéből. Elhomályosul szerencséd csillaga, szegény Lucullus és idegen földön fogod enni a száműzetés keserű kenyerét.»

Rövid szünet után, mialatt keserű fájdalom marcangolja a hallgatag hős szívét, a jósnő az öröm hangján így folytatja beszédét: «Ne busulj Lucullus! az istenek veled vannak! Van egy eszköz, melynek segélyével, Róma szerencsésére hatalmadat biztosíthatod. Közelednek Bacchus ünnepei. Hívd meg magadhoz irigyeidet és vetélytársaidat. Bénítsd meg gondolataikat konyhad varázművészetével, tompítsd el értelmüket boraidd zamatjával, tudod, hogy nyugszik a szellem — a gyomor fáradozása alatt.

Az oroszlán és tigris elvesztik velük született kegyetlenségüket, ha jóllakva a pihenőre térnek; hasztalanul ingerled a mérges kígyót, mely gyűrükbe tekerözve lenyelt zsákmánya emésztésével van elfoglalva. . . . Az ittasok nyelve eljár és elárulja rejtett titkaikat.»

«Hét nap áll rendelkezésedre, Lucullus! úgy használd fel ezeket, hogy ez idő alatt a mámor el ne hagyja vendégeidet. Üritsd ki éléskamrádat, pinezédet, halas tavaidat, pusztítsd vadaidat, fogadd szövetségeseid a játékokat, táncot, szini előadásokat és a bájos hölgyeket. És ha már a fegyverekkel elérted célotodat, halogatás nélkül vitorlazz hű sereggedhez s diadalmenettel vonulj be Róma falai közé!»

«Az istenek, kiknek szavait ajkaim tolmácsolták, legyenek veled, Lucullus!» Lucullus hálás köszönetet rebegvén e jó szavakért, távozik a szent helyről. Hazaérkezvén, egyik rab-szolgájának átadja a meghívókat. Mig ez tisztben eljár, nagy a sürgős-forgás Lucullus Tusculanum nevű villájában.

(Folytatása következik.)

Magyar középiskolai ifjuság szellemi élete 1894—95-ben.

XI. A budapesti V. kerületi állami főreáliskola.

Az értesítőt Hofer Károly kir. főigazgató, az intézet igazgató szerkesztette.

Bevezeti ugyancsak az igazgató félszázados tanári jubileumának leírása Körösi László tanártól.

Az intézetben rendkívüli tárgyakként tanították a latin nyelvet, gyorsírást, műírást és egészségtant; az intézet nagy népességéhez aránylag a tanulók részvéte nem mondható nagynak.

Az intézetben fennáll az «Iskolatársak szövete». A szövetkezetnek célja a szegény iskolatársak gyámolításán kívül az összetartozás érzetének ápolása, az intézethez való ragaszkodás fejlesztése.

Ilyen szövetkezet létesült a temesvári áll. főreáliskolában is. Bár többi középiskolánk is követnék ezt a szép példát s el lehetne érni azt a távolabbi célt is, hogy valamikor e szövetkezetek egyesítsék hazánk értelmiségének nagy részét a legszentebb érzellemmel, az ifjúkori barátság melegével.

A segélyalap tőkéje 3280 frt; segélyezést nyert 148 tanuló, és pedig kaptak 842 darab könyvet.

Az «Irodalmi iskola» Körösi László dr., tanár és Hlavács Kálmán ifj. elnök vezetése alatt az év folyamán 8 ülést tartott. 27 felolvasott írásmű közül 18 költői munka, 5 értekezés, 4 műfordítás volt. Pályázat két ízben is volt.

Pályadíjakat nyertek: Hlavács Kálmán (lírai költeménnyel és műfordítással), Székely Emil (ünnepi beszéddel) s a kettő együtt (elbeszélő költeménnyel), Dub Lajos (irodalmi értekezéssel), Guttmann Arnold (jellemrajzzal), Bauer Aurél (fizikai értekezéssel), Mauthner Rezső (elbeszéléssel).

Az intézetbe beiratkozott 792 tanuló, osztályoztatott 743. Ebből jeles 8, jó 87, elégséges 466, javított tehet 104, elbukott 78.

A jeles tanulók a következők: Reich Ernő (I. oszt.), Friedmann Jenő, Tezner Pál (II. o.), Weinstein Milos (III. osztály), Österreicher Gyula, Senger Ágoston (IV. oszt.), Winter Rezső (V. oszt.), Bäümel Hugó, Klein Fülöp (VIII. oszt.)

FEJTÖRŐ.

Közli: Csizsár József.

1. Számtani kérdés:

Három személynek van együttvéve 937 koronája. Ha A-nak háromszor annyi van, mint C-nek, A-nak és B-nek pedig 639-czel van több, mint C-nek, hány koronája van mindegyiknek külön-külön?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik az a két magyarországi város, melynek összetételéből egy harmadik város keletkezik, és pedig úgy, hogy az egyiknek két első szótagjához teszmem a másiknak első szótagját? A második városnak pedig a még nem vett része egy hun vezérnek e neve?

3. Történelmi kérdés:

Ki volt azon római férfi, a ki a Rómát ostromló Porsenna etrusk királyt 507-ben Kr. e. saját táborában meg akarta ölni, de fegyvere a király irnokát érte? Bátorságának jeléül mit csinált jobb kezével? Porsenna megijedt a kérdéses férfi azon kijelentésétől, hogy 300 római kész példáját követni és békét kötött.

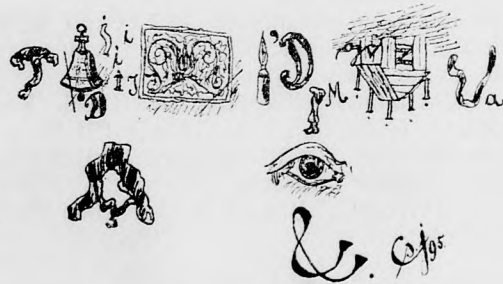
4. Természetrizai kérdés.

Melyik növény az, a melynek ágai villások, levelei lándzsások, tompák. Virága sárgászöld, bogója fehér, melyben szívós, ragadós nedv van? Gyökere más fába nő s ezekből él? Melyik rendbe tartozik? Leginkább milyen fán szeret élni?

5. Mértani kérdés.

Egy koczkának éle 3 méterrel hosszabb, mint egy másiké, ennél fogva köbtartalma is 387 köbméterrel nagyobb. Mekkora a két koczkának egy-egy éle és térfogata?

6. KÉP-TALÁNY.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

Megfejtési határidő: szeptember 1. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 32-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számtani kérdés: 963. — Földrajzi kérdés: Gaja patak. A Sárvízzel egyesül. — Történelmi kérdés: Bakunin Mihály, 1849-ben a drezdai forradalmi kormány tagja volt. — Természetrizai kérdés: Büdös bőrök (conium maculatum). Kerítések mellett és árkokban nő. — Vegytani kérdés: Foly-sav: Fl H. Előállítják a flourecalciumból. Üvegégetésre és silikátok elemzésére használják. — Fal-rejtvény: A kard és laut hőse.

Helyesen megfejtették: Csizsár József, Perl Jenő, Filkorn Jenő, Jerzsabek István, Schwarz István, Bogdán Géza, Kovács János, Sauer mann István, Németh Kálmán, Goldberger János, Burger László, Lindauer Ferencz, Bánfi József.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Goldberger János nyerte el, lakik: Budapest, Aradi-uteza 30., kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

Szerkesztői üzenetek.

H. M. T.-Gyöngye. Az értekezés beérkezett, de még nem volt időnk átolvasni. B. Jenő. Felsőbánya. Levelét átadjuk a szerkesztő urnak, a ki e hó végén fogja újra átvenni a szerkesztést. Panaszának orvoslására felkértük a kiadóhivatalt. Nagy Ferencz. Fotografáló gépet rendelhet Calderoninál (Bpsten). Usztenek Lajos. A levélben ki kell tenni a levéliró lakhelyét és a keltet is. Kívánságát közöltük a kiadóhivatallal. Mi talányok megfejtésével nem foglalkozunk. Schütz Antal. A T. L. mult évi folyama füzve 2 frtért kapható. K. Béla. A jutalmakönyv s a többi iránt másodszer is intézkedtünk.

Előfizetőinket figyelmeztetjük, hogy az irodalmi pályázat határideje már a mult hóban lejárt s ezért ezental pályaműveket már nem fogadunk el!

Kiadóhivatali üzenetek.

Lapunk 33-ik számába tévedésből került ama végzetes üzenet, mely a reklamációk özönét zuditotta fejünkre. A mostani, 34-ik számmal kapják előfizetőink a Képes Magyar Történelem 8-ik ivét.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre ... 4 frt.
Fel évre ... 2 frt.
Negyed évre ... 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-uteza 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvetetnek és jutányosan számíttatnak.

Dr. Koltai Virgil.

Dr. Koltai Virgil szül. 1857. márczius 22-én Csornán, Sopronmegyében. Gimnáziumi tanulmányai végeztével a tanári pályára készült s 1879-ben Esztergomban kezdte meg tanárkodását, mint a magyar irodalom tanára. Innen rövid időre Komáromba ment, majd 1883-tól Győrött mint gimnáziumi r. tanár, majd egyuttal a kir. jogakadémian mint a philosophia magán tanára működött. 1890-ben Budapestre jöven, két évig a főváros tanintézeteiben tanárkodott, 1892-ben pedig a Röser-gimnáziumot szervezte, a melynek három éven át volt igazgatója. 1894. óta mint állami tanár a VIII. ker. állami gimnáziumnál működik.

Pályája kezdetén a szépirodalommal és kritikával foglalkozott, majd tankönyveket irt: Irálytan 1883. Szerkesztéstan 1883. Irodalomtörténeti és aesthetikai kisebb dolgozatait Tanulmányok cz. alatt adta ki Budapesten 1885. Megirta Czuczor Gergely életét (1885), Arany János életét (1886), Kovács Pál életét (1887), Fáy Andrásról irt monografiát (1888); megirta Győr színészetét két kötetben (1889—90), majd Petőfiről irt egy tömör tanulmányt: a Verses elbeszélés történetéből csak az első rész jelent

meg 1887-ben. Fordított angolból is (Burns Carlyletől). Volt szerkesztő (Győri Híradó 1885. és a Magyar Nők Lapja 1892—93.).

Számos tanügyi, szépirodalmi cikkekkel, aesthetikai, kritikai és társadalmi cikkekkel jelentek meg a fővárosi szépirodalmi, tanügyi lapokban és folyóiratokban.

Egyiklegszorgalmasabb munkása a Tanulók Lapjának is; olvasóink bizonyára örömmel olvasták Anti bácsinak a diák-életből vett rajzait.

Ezenkívül junius közepe óta a Tanulók Lapja szerkesztését is ideiglenesen vezette, tanulságos és irodalmi becsü dolgozatokkal látva el a lapot.

Dr. Koltai Virgil mint az irodalom munkása oly nagy foku tevékenységet fejtett ki eddig, hogy alig hiszszük, hogy volna felsőbb osztályu tanuló ifju, a ki nevét munkái után nem ismerné. Éppen ezért

azt hiszszük, szívesen veszik olvasóink, hogy nekik az ő arczképét bemutattuk. Mi, a kiket dr. Koltaihoz a kollegialitáson kívül sok évi barátság és tisztelet füz, őszinte szívből kívánjuk neki, hogy munkásságának méltó elismerését mielőbb érje el, és hogy az irodalom és közoktatás terén még több kiváló eredményt produkáljon. —r.